

І.О. Іртишева, д-р екон. наук, професор
Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова м. Миколаїв, Україна

Т.В. Стройко, д-р екон. наук, доцент
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Постановка проблеми. На сьогодні найбільшою проблемою агропродовольчої сфери є нормативно-правове та організаційно-управлінське забезпечення організації землеупорядкування. Сьогодні, як і тисячу років тому, земля сільськогосподарського призначення і продукція, яка виробляється – це елемент національної безпеки. В нинішніх умовах швидкими темпами відбувається глобалізація світу і насувається загроза продовольчої кризи. Раціональне управління земельними ресурсами – це «локомотив» продовольчої безпеки країни. Однак із-за відсутності дієвого механізму організації землеупорядкування виникає багато проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформування агропродовольчої сфери на засадах сталого розвитку досліджували В. Амбросов, О. Веклич, В. Голян, Б. Данилишин, М. Кропивко, О. Ковальова, М. Присяжнюк, П. Саблук, М. Стегней, А. Третяк, С. Харічков, М. Хвесик, Ю. Хвесик, О. Шубравська та ін. Однак багатогранність даної тематики потребує подальших досліджень.

Мета дослідження. Обґрунтувати напрями подальшого трансформування соціально-економічних взаємовідносин у землекористуванні з позицій концепції сталого розвитку. Довести необхідність поглиблення процесів реформування в сфері землекористування, як першооснови для подолання екологічної кризи в галузі.

Основні результати дослідження. Сучасний економічний розвиток характеризується загостренням проблем забезпечення сталого, збалансованого та взаємообумовленого функціонування всіх сфер життєдіяльності національних систем. Сталий економічний розвиток системи будь-якого рівня ієрархії та функціональної спрямованості означає її здатність зберегти стабільне збалансоване зростання. Збалансованість має досягатись у взаємодії як елементів цієї системи, так і її цілого зі

своїми надсистемами (макро- та мегарівнів), а також екологічною і соціальною підсистемами, що взаємодіють із нею [1, с. 38].

Стратегічні інтереси нашої країни полягають у забезпечення концепції сталого розвитку, яка в першу чергу базується на раціональному використанні, охороні та відновленні природно-ресурсного потенціалу і збереженні довкілля. Це обумовлює необхідність узгодження національної політики у сфері реструктуризації, модернізації і розвитку індустріальних секторів економіки, а також надання послуг із політикою з питань охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, формування та запровадження цих механізмів на ринкових засадах економіки [2, с. 37].

Нині цілком обґрунтовано можна стверджувати, що концепція сталого розвитку є квінтесенцією світової наукової думки. Завдяки цим розробкам прогресивне людство замислилося про збереження місця існування, тим самим зроблено спробу переходу до ноосферних принципів існування, розроблених ще В. Вернадським. Еволюція природних і соціальних систем проявляється в закономірностях циклічно-генетичної динаміки, витках спіралі, що звужуються, тенденціях диференціації та ускладнення цих систем [3].

Вирішення завдань переходу агропродовольчої сфери на засади сталого розвитку неможливе без створення системного механізму. Основне його призначення полягає в поступовому забезпеченні передумов для впровадження екологічно чистих технологій у господарську діяльність підприємств галузі та зниження їх негативного впливу на довкілля. Справедливою є думка, що глобальний економічний розвиток супроводжується незбалансованою експлуатацією природних ресурсів. Наслідки такої економічної діяльності негативно впливають на навколишнє середовище, що призводить до виснаження ресурсного потенціалу, погіршення якості довкілля та зростання витрат на відтворення природної рівноваги. Для країн, орієнтованих на стале економічне зростання, збереження навколишнього природного середовища є головним аспектом стратегії їхнього прогресу, оскільки досягнення стану екологізбалансованого самопідтримуючого розвитку, по суті, тотожне зростанню якості життя й добробуту при зменшенні екологічного навантаження [4, с. 12].

Якщо в агропродовольчих системах розвинених країн за попередні десятиліття досягнуто сталості й стабільності, то в Україні необхідно активно і взаємопогоджено використовувати всю сукупність наявного природного потенціалу та факторів відтворення, що гарантують як власну продовольчу безпеку, так і утвердження провідного становища країни на зовнішніх продовольчих ринках [5, с. 67]. Сьогоднішнє реформування

виробничих відносин в агропродовольчій сфері не повною мірою торкається природокористування та охорони навколишнього середовища, а в екологічному регулюванні застосування ринково орієнтованих економічних методів господарювання є недостатнім. Викликає занепокоєння якісна сторона земельної реформи в Україні, яка залишається поза увагою. Більше того, очевидного соціального, економічного та екологічного прогресу в розвитку земельних відносин не досягнуто. Про це свідчить той факт, що на селі понад 90 % населення проживає за межею бідності; продуктивність використання сільськогосподарських земель у розрахунку на кожного жителя України у 6 разів нижча, ніж аналогічний показник у Західній Європі; деградація земель посилюється і в окремих регіонах набуває загрозливого характеру при тому, що агроохоронні заходи зведені нанівець.

Ми вважаємо, що насамперед необхідно створити інфраструктуру на засадах сталого розвитку, що забезпечить сприятливе середовище для переходу агропродовольчої сфери на принципи сталості. Концептуальний механізм трансформування агропродовольчої сфери на засадах сталого розвитку має базуватися на принципах випереджаючого розвитку інфраструктури, який доведений на основі аналізу значного емпіричного та практичного матеріалу. Його концепція сформульована на базі аналізу величезного емпіричного, практичного матеріалу, що збирається багатьма сотнями дослідників у різних країнах світу впродовж багатьох десятиліть [6]. Багатівікова практика організації господарської діяльності в різних за своєю природою і структурним характеристикам економічних системах стала тим критерієм істини, який однозначно підтверджує справедливість концепції цього закону.

Для обґрунтування напрямів переходу інфраструктури агропродовольчої сфери на засади сталого розвитку необхідно розробити діючий інструментарій регулювання пропорцій у розвитку інфраструктури і структурних елементів її виробничої системи, що дає змогу кількісно визначати в кожному конкретному випадку ті оптимальні критерії випереджаючого розвитку інфраструктурних елементів, які потрібні для підтримання стабільного та стійкого динамічного розвитку кожної виробничої системи як на найближчу, так і довгострокову перспективу. Адекватний рівень розвитку інфраструктури створить відповідне економічне середовище, в якому можуть бути реалізовані форми та методи екологічно орієнтованого господарювання.

Системне бачення екологічних пріоритетів розвитку інфраструктури агропродовольчої сфери полягатиме в наступному:

- забезпеченні багатоваріантності та комплексності процесу її екологізації;
- формуванні інструментів економічного механізму, за допомогою яких можна вирішити проблеми екологізації досліджуваної сфери;
- створенні умов для ефективної роботи товаровиробників усіх форм власності та господарювання в сільському господарстві та харчовій промисловості з метою розвитку екологічнобезпечного виробництва;
- взаємозв'язку з відповідними механізмами раціонального природокористування, що формують необхідну нормативно-правову базу та заохочують товаровиробників до впровадження екологічнобезпечного виробництва.

Сталий розвиток визначає збалансованість економічних, соціальних та екологічних складових. Для розв'язання завдань, що постійно виникають, важливою є побудова нової структурної політики, яка спирається на концепції екологізації суспільних відносин [7, с. 41]. На першому етапі трансформаційних процесів, результатом яких повинно стати набуття інфраструктурою стабілізаційного стану, основним завданням повинна бути екологізація суспільно-економічного розвитку агропродовольчої сфери.

Розглядаючи сільське господарство як першооснову переходу до сталого розвитку всієї агросфери, ми вважаємо, що на короткостроковому етапі планування особливу увагу слід приділити досягненню пропорційності розвитку галузей сільськогосподарського виробництва. По суті, необхідно розширити спектр напрямів екологічно сприятливого та економічно ефективного використання сільськогосподарських земель в Україні. На думку М. Кропивко та О. Ковальової [8, с. 78], вирішення проблем надмірного впливу аграрного виробництва на навколишнє природне середовище можливе у площині екологічного спрямування цього виробництва й розвитку видів діяльності, пов'язаних із використанням сільськогосподарських земель, за умов установлення жорстких екологічних регламентів, які в сукупності визначають три основних напрями екологічної диверсифікації використання сільськогосподарських земель: екологічне спрямування сільськогосподарського виробництва; диверсифікацію видів діяльності, пов'язаних із використанням сільськогосподарських земель, екологічну регламентацію сільськогосподарського виробництва.

Забезпечення трансформаційних процесів у напрямі до сталого розвитку неможливе без вирішення проблем землекористування, основними проблемами якого в сучасній Україні є: недосконалість державного управління земельними ресурсами, неврегульованість

земельного законодавства, практична відсутність інфраструктури ринку земель сільськогосподарського призначення. Звичайно проблеми, що стоять сьогодні перед системою землекористування, не нові. У цьому сенсі справедливими є міркування Ю.М. Хвесик, яка зазначає, що уникнути стратегічних помилок у процесі проектування інституціональних змін у сільськогосподарському землекористуванні можна на основі критичного аналізу, а не огульного копіювання зарубіжного досвіду впровадження організаційно-правових форм підприємницької діяльності, насамперед у сфері землеустрою. Потребують опрацювання, здавалося б, універсальні механізми регулювання земельних відносин, які довели свою життєздатність у країнах розвинутого капіталізму. Якщо цього не станеться, то нас очікує сумний досвід трансформаційних змін у промисловому секторі середини 90-х років [9, с. 140].

Лише після вирішення проблем, що накопичилися у сфері землекористування, можна переведення до наступних етапів: активізації органічного землеробства та переходу інфраструктурних галузей і основного виробництва агропродовольчої сфери на засади сталого розвитку. Адже на сучасному етапі земля як базис агропродовольчої сфери не відповідає принципам екологічності та екологічного землекористування. Зокрема, у Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» стан земельних ресурсів визнано як близький до критичного. Це підтверджують і обсяги здійснених заходів щодо охорони земель в Україні (таблиця), катастрофічно скоротилося будівництво протиерозійних споруд, обсягів залуження сильно деградованих та забруднених шкідливими речовинами земель.

За якістю навколишнього середовища Україна перебуває на 75-му місці серед 133 країн світу. Розораність землі у нас майже одна з найбільших у світі (54%), що призводить до зменшення біорізноманіття екосистем. Зростає деградація землі від ерозії, щорічні втрати гумусу становлять близько 20 млн т, а сумарні збитки від цього процесу – майже 5 млн дол. на рік. Щодо платежів за спеціальне використання природних ресурсів, то їх частка у податкових надходженнях до Зведеного бюджету є незначною, далеко відстаючи від її рівня в країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою. Фактично такі платежі не виконують свою основну функцію – вилучення ренти з приватного до державного сектору [10, с. 60].

Динаміка здійснення заходів щодо охорони земель в Україні*

Захід	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Будівництво протиерозійних гідротехнічних споруд:								
вали, вали-канави, км	135,2	9,3	3,6	8,0	0,5	4,1	2,9	2,6
вали-тераси, км	5,4	10,9	6,6	2,3	0,7	0,0	0,0	0,0
вали дороги, км	16,2	2,2	1,1	1,1	2,5	0,1	0,2	1,3
протиерозійні ставки, га	177,0	24,0	7,0	1,8	0,0	6,6	6,7	19,2
водоскидні споруди, од.	51	18	2	2	9	12	8	25
берегоукріплення, км	1,0	4,7	237,0	1,2	7,6	4,3	7,1	9,0
Залуження сильно деградованої і забрудненої шкідливими речовинами ріллі, га	12 785,0	14 974,0	16 728,8	6 021,8	3 805,9	1 015,2	1383,0	1195,1

* Джерело: Статистичний щорічник України за 2012 рік / Держкомстат України; за ред. О. Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2013. – 552 с., с. 497.

Не викликає дискусій той факт, що ліквідація наслідків шкідливого землекористування і взагалі забруднення природи потребує значних витрат. Чим більшими є витрати суб'єктів господарювання на втілення в життя природоохоронних заходів, тим екологічніше стане середовище проживання людини. На перший погляд видається, що держава має прагнути до досягнення та збереження абсолютно чистого довкілля, але така мета є утопічною, хоча до неї можна наблизитись. Агенція з охорони навколишнього середовища США підрахувала: щоб підвищити рівень вилучення різних забрудників із 85 до 90 %, потрібно додатково витратити

близько 60 млрд дол. США, а досягнення нульового рівня забруднення може коштувати вже близько 320 млрд дол. [11, с. 444].

На нашу думку, першочерговим напрямом, який забезпечить формування інфраструктури у стабілізаційному стані та передумови для подальшого переходу на засади сталого розвитку, є розроблення механізмів раціонального землекористування та елементів відповідної інфраструктури. Аграрне виробництво є сировинним базисом агропродовольчої сфери країни. Сьогодні необхідно переходити до інтенсивно-екологічного типу ведення сільськогосподарського виробництва, що передбачає оптимальний рівень розораності земель, розширене відтворення родючості ґрунтів, підтримання бездифіцитного балансу гумусу та інші заходи.

Якщо основні соціальні, економічні та екологічні закони сформовані, то принципи сталого землекористування як часткові принципи сталого розвитку суспільства в цілому поки що повністю не розкриті. Вважаємо вкрай необхідним в умовах реформування земельних відносин додержуватись насамперед таких принципів: системного підходу до раціоналізації землеволодіння землекористування; охорони земель; своєчасного усунення та попередження негативного впливу деградованих земель на здоров'я і добробут населення, навколишнє середовище; задоволення соціально-економічних інтересів у сфері земельних відносин та їх гармонізації з екологічною складовою.

Для переходу агропродовольчої сфери на засади сталого розвитку системний підхід у землекористуванні доцільно пов'язувати із трьома складовими: економічною (задоволення економічних потреб землевласників та землекористувачів, характер використання земель, розміщення виробництв, рівень інтенсифікації виробництв, розвиток інфраструктури тощо), соціальною (соціальні інституції землекористування і землеволодіння, землеустрій, право власності на землю, сервітути, соціальна інфраструктура) та екологічною (природно-ресурсний потенціал, агроекологічні особливості використання ґрунтів, якість продукції, екологічний стан ґрунтів, екологічні обмеження) [12, с. 49].

Орієнтирами планування сталого землекористування є: прийнятний баланс охорони, збереження розвитку землекористування; використання землі на основі сталості розвитку суспільства; реалізація інтегрованих урядових дій у сфері земельних відносин (запобігання конфліктам, координація повноважень та обов'язків, співробітництво та н.); залучення громадськості до участі у процесі планування сталого землекористування; покращення рівня знань про значення землі та земельних ресурсів у

прийнятті рішень; підтримання впровадження ініціатив природоохоронних організацій в управлінні земельними ресурсами; раціональне землекористування [13].

Для обґрунтування екологічних пріоритетів формування інфраструктури агропродовольчої сфери пріоритетного вирішення потребують проблеми землевпорядкування. В аграрній економіці України сьогодні спостерігається неконтрольовані процеси надконцентрації земельного капіталу. За різними джерелами, 106 трансрегіональних високоінтегрованих формувань, так званих агрохолдингів, із середніми розмірами землекористування 99,5 тис. га ведуть сільськогосподарське виробництво на розосереджених у сільських територіях орендованих землях, організовують діяльність на майже 10 550 тис. га сільськогосподарських угідь [14, с. 10]. Це виробничі формування, продукція яких є конкурентоспроможною за рахунок використання ефекту масштабу і, частково, замкнутого циклу виробництва продуктів харчування. Однак розвиток агропромислового виробництва за умови обрання такого шляху його організації призводить до посилення соціальної напруженості та селі через вивільнення зайвих працівників і зростання рівня безробіття, активізацію процесів перерозподілу власності та зменшення різноманіття форм господарювання, поглиблення дисбалансу галузевої структури агропромислового виробництва і нераціонального використання землі, недонадходження податкових платежів у місцеві бюджети тощо. До того ж переважна більшість холдингових структур уклала договори оренди строком на 49 років, практично отримавши їх у довічне користування. Частковим розв'язанням проблеми підвищення соціальної спрямованості агрохолдингів може бути законодавче врегулювання їхньої діяльності через удосконалення механізму орендних земельних відносин.

Орендні відносини в Україні регулюються Законом України «Про оренду землі» № 161-XIV від 06.11.98 р., ст. 1 якого визначено, що оренда землі – це засноване на договорі строкове, платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності. Ст. 5 зазначеного закону встановлено, що орендарями земельних ділянок є юридичні або фізичні особи, яким на підставі договору оренди належить право користування земельною ділянкою. Згідно зі ст. 13 договір оренди землі – це договір, за яким орендодавець зобов'язаний передати орендареві земельну ділянку в користування на певний строк, а орендар – використовувати її відповідно до умов договору та вимог земельного законодавства. Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян –

власників земельних ділянок та земельних часток (паїв)» № 92/2002 від 02.02.2002 р. запроваджується плата за оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення, земельних часток (паїв) у розмірі не менше як 3% від визначеної згідно із законодавством вартості земельної ділянки, земельної частки (паю). У 2011 році нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення, яка проведена за станом на 01.07.1995 року, підлягає індексації на 01.01.2011 року, на коефіцієнт 3,2. Таким чином, держава намагається підвищити рівень доходу сільського населення шляхом зростання доходів від передачі в оренду земельних паїв.

Найбільшою, на наш погляд, проблемою є практична відсутність контролю за якістю наданих в оренду земельних паїв. Селянин-землевласник не має документів, що підтверджують якісний стан належної йому земельної ділянки на момент передачі орендарю, і після закінчення договору оренди знову ж не має обґрунтованої еколого-економічної оцінки її стану після використання.

У проекті закону «Про ринок землі», навколо якого зараз точаться запеклі дебати, багато цих питань знайшли відображення. Зокрема, доопрацьований проект Закону України «Про ринок земель» (25.04.2012) базується на концепції розвитку в майбутньому сільського господарства і спрямований на соціальний розвиток села, збереження його соціальної інфраструктури.

На нашу думку, до існуючого механізму орендних відносин необхідно включити елемент контролю за якісним станом земель та культурою землекористування, спрямувати частину прибутків, отримуваних землевласниками та землекористувачами, на розвиток сільської громади. На думку М. Томенка, потрібно встановити мінімум орендної плати на рівні не менше 4 % і зобов'язати виплачувати її виключно в грошовій формі та сплачувати 1 % від оренди сільським радам, спрямовуючи ці кошти на утримання соціальної інфраструктури [15].

Необхідно запровадити дієвий механізм організації землевпорядкування, суть якого полягає в передачі в управління сільським радам земельних ділянок згідно з договором із власниками земельних наділів. Останні отримують рентну плату. У свою чергу, формуючи раціональні земельні масиви, сільські ради через аукціони укладають угоди із потенційними орендарями, котрі сплачують до бюджету сільської ради кошти, які складаються з рентної плати, податку на землю та збору на соціально-територіальний розвиток. Рента йтиме землевласникам, податок на землю – згідно з бюджетним кодексом, а збір на соціально-територіальний розвиток – фінансування місцевих програм. Збір на соціально-територіальний розвиток – це частина орендної плати, яку

сплачує орендар до сільської ради. Його розмір має встановлюватися останньою, повинен бути доцільним для орендаря й територіальної громади і становити 0,1–0,5 % вартості землі.

Ураховуючи сучасний стан агропродовольчої сфери, на першому етапі доцільно включити сільські ради в уже діючі договори оренди в статусі третьої особи, законодавчо закріпивши право сільських рад формувати раціональні земельні масиви, здійснювати контроль за якістю земельних ділянок переданих в оренду та суборенду. На нашу думку, для укладення договорів оренди кожне підприємство чи фермерське господарство повинно розробляти проект використання орендованої землі, в якому в обов'язковому порядку повинні бути прописані сівозміни, системи обробітку ґрунту. Орендодавець, передаючи свою землю в оренду, має право знати яким чином вона буде використовуватись.

Для аграрного виробництва пріоритетним завданням сьогодення є вдосконалення системи землеробства з обов'язковим урахуванням еколого-економічної ефективності. З огляду на це, необхідне створення та функціонування відповідної інфраструктури, що забезпечуватиме раціональне й екологічнобезпечне використання земельних ресурсів.

Отже, для забезпечення переходу агропродовольчої сфери на засади сталого розвитку необхідно забезпечити відповідний механізм та інфраструктуру раціонального екологічнобезпечного природокористування, а саме:

- створення економічних, правових і організаційних умов для раціонального землекористування й охорони ґрунтів, у тому числі щодо впровадження екологічнобезпечних систем землеробства;
- удосконалення земельних відносин шляхом забезпечення рівних умов для всіх суб'єктів господарювання, створення дієвого правового і цінового механізму роздержавлення і приватизації землі при збереженні державної власності на сільськогосподарські землі і території цінних й унікальних екосистем;
- подальше ведення державного земельного кадастру і моніторингу;
- оптимізація структури земельного фонду шляхом перепрофілювання низькопродуктивних та екологічно нестійких земель;

Удосконалення земельних відносин, раціональне землекористування, здійснення заходів щодо захисту ґрунтового покриву від деградації і виснаження повинно у перспективно до 2025 р. привести до стійкості землекористування і форм господарювання на землі, формування інфраструктури сталого розвитку та передумов для переходу виробничих систем агропродовольчої сфери до сталого розвитку.

Висновки. Зазначене, на нашу думку, переконливо доводить, що основною метою інфраструктурного забезпечення агропродовольчої сфери є створення необхідних загальних умов для економічного зростання, безперервності і збалансованості відтворювального процесу. Адже в загальному розумінні інфраструктура є інтегральним елементом системи і здійснює значний вплив на розвиток основного виробництва. Розвиток інфраструктури забезпечує підвищення мобільності ресурсів комплексу, є обов'язковою умовою поглиблення поділу праці з метою ефективного використання обмежених ресурсів і потенційних резервів. Для цього необхідно пропорційно розвивати всі складові підсистеми агропродовольчої сфери – аграрне виробництво, переробну промисловість, продовольчий ринок. Особлива роль належатиме підрозділам виробничої та ринкової інфраструктури, що мають забезпечувати виробничий процес та систему просування продукції від виробника до споживача. Важливим елементом функціонування агропродовольчої сфери повинно стати і формування відповідної соціальної інфраструктури, без якої поступальний сталий розвиток неможливий.

Ураховуючи сучасні економічні реалії, об'єктивно необхідним є процес подолання екологічної кризи в агропродовольчій сфері та поступальний перехід її на засади сталого розвитку. Шлях на екологізацію та глобалізацію сучасної економіки зумовлює необхідність відповідних трансформацій в інфраструктурних галузях. Першочерговим завданням є створення відповідної інфраструктури для забезпечення трансформації агропродовольчої сфери на засадах сталого розвитку. Від цього значною мірою залежить розв'язання першочергових соціально-економічних та екологічних проблем.

Бібліографічний список: 1. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубравська // Економіка України. – 2005. – № 1. – С. 36–42. 2. Харічков С.К. Інституційні передумови та механізми активізації екологічно чистого виробництва в контексті сталого розвитку України / С.К. Харічков, Н.М. Андреева, О.М. Мартинюк // Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика: у 2 т.; за наук. ред. д.е.н., проф. Хлобистова Є.В. / ДУ «ІЕПСР НАН України», СумДУ, НДІ СРП. – Сімф.: ВД «АРІАЛ», 2011. Т. 2. – 2011. – 340 с. 3. Ноосферогенез і гармонійний розвиток / [В.Я. Шевчук, Г.О. Білявський, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький]. – К.: Геопринт, 2002. – 127 с. 4. Данилишин Б. Ефект декаплінгу як фактор взаємозв'язку між економічним зростанням і тиском на довкілля / Б. Данилишин, О. Веклич // Вісник Національної академії

наук України. – 2008. – № 5. – С. 12–18. 5. Амбросов В. Ефективність використання факторів розширеного відтворення в аграрному секторі / В. Амбросов // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 67–73. 6. Краснопольский Б.Х. К вопросу об «опережающем» развитии инфраструктуры [Электронный ресурс] / Б.Х. Краснопольский. – Режим доступа: <http://esrin.ru>. 7. Оцінка техніко-економічного стану об'єктів інфраструктури та виробничих фондів України: [монографія] / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 375 с. 8. Кропивко М. Екологічна диверсифікація використання сільськогосподарських земель в Україні / М. Кропивко, О. Ковальова // Економіка України. – 2010. – № 7. – С. 78–85. 9. Хвесик Ю.М. Формування механізмів інституціонального забезпечення сталого землекористування: зарубіжний досвід / Ю.М. Хвесик // Продуктивні сили і регіональна економіка: зб. наук. пр.: у 2 ч. / РВПС України НАН України. Ч. 2. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – С. 134–140. 10. Голян В.А. Рентні відносини у сфері природокористування: сучасна практика та перспективи / В.А. Голян, В.М. Бардась // Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях: матеріали III всеукр. наук.-практ. конф., (м. Бахчисарай, 15–16 верес. 2011 р.) / НДІ сталого розвитку та природокористування, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», Кримський економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». – Сімф.: ПП «Підприємство Фенікс», 2011. – 332 с. 11. Mansfield E. Principles of macroeconomics / E. Mansfield // Fifth edition. – New York, 1986. – 566 p. 12. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України Б.Є. Патона. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2011. – 72 с. 13. Третяк А.М. Землепорядне проектування: теоретичні та методичні основи інвестицій у землекористування / А.М. Третяк, В.М. Другак, Д.П. Романська. – К.: ТОВ ЦЗРУ, 2007. – 387 с. 14. Присяжнюк М. Про необхідність і напрями поглиблення аграрної реформи / М. Присяжнюк, П. Саблук, М. Кропивко // Економіка України. – 2011. – № 6. – С. 4–17. 15. Томенко М. Форсування закону про ринок землі буде дорого коштувати всім [Електронний ресурс] / М. Томенко. – Режим доступа: <http://www.pravda.com.ua/news/2012/01/9/6896718>. 16. Стегней М.І. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії / М.І. Стегней // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3 (141). – С. 125–133.

**Іртышева И.О., Стройко Т.В. Концепция
экологоориентированного развития инфраструктуры постоянного**

землепользования. Разработан концептуальный механизм трансформации агропродовольственной сферы на принципах устойчивого развития, в основу которого заложены опережающие принципы развития инфраструктуры. Обоснованы направления дальнейшего трансформирования социально-экономических взаимоотношений в землепользовании с позиций концепции устойчивого развития. Доказана необходимость углубления процессов реформирования в сфере землепользования, как первоосновы для преодоления экологического кризиса в отрасли.

Irtysheva I., Stroiko T. Conception of the ecological oriented development of infrastructure of permanent land-tenure. A conceptual mechanism for transforming the agro-food sector on the basis of sustainable development, which is based on the principles laid accelerated infrastructure development. The directions of the further transformation of socio-economic relations in land use from the standpoint of sustainable development. The necessity of deepening the reform processes in land use as the primary basis for overcoming the ecological crisis in the industry.